

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et Exercitiis Accommodatæ Libri IV

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Contr. I. Vtrum Deus potuisset hominem creare cum Concupiscentia non
subjecta Rationi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

CAPVT II.

DE NECESSITATE GRATIÆ AD DECLINANDVM A MALO, ET FACIENDVM BONVM.

CONTROVERSI A I.

Virum Deus potuisset hominem creare cum Concupiscentia non subiecta rationi.

718. **M**odernus quidam Theologus in Hispania primum, deinde Romæ docuit, fuisse metaphysicè impossibile Deo, ut hominem crearet in statu puræ naturæ, sine subiectione partis inferioris superiori, hoc est, ita, ut Concupiscentia potuisset prævenire rationem, inclinando hominem ad malum, prout fit defacto in statu Naturæ lapsæ.

Huic sententiæ statim contradixerunt ceteri Theologi, adeo ut exilimaverint, eam esse damnatam in Bulla Pij V. & Gregorij XIII. inter propositiones Michaëlis Baij, quæ erant 79, & vigesima septima hæc erat. *Integritas primæ creationis non fuit indebita humane naturæ exaltatio, sed naturalis illius conditio.* Per *Integritatem* autem intelligunt DD. communiter & principaliter, subiectionem Concupiscentiæ. Ab hac censura quomodo se liberaverit ille Theologus, mihi non innotuit, sed non erat admodum difficile. Verba Bullæ hæc sunt. *Quas quidem sententias, stricto coram nobis examine ponderatas, quanquam nonnullæ aliquo pacto sustineri possent, in rigore tamen, & proprio verborum sensu ab assertore intento, hæreticas, erroneas, suspectas, temerarias, scandalosus, & in pias aures offensionem immitcentes respectivè &c. damnamus.* Diceret ergo Recentior iste, se non tribuere Naturæ puræ totam integritatem, quam illi tribuit Michaël Bajus, qui voluit, totum statum, in quo defacto primus Homo creatus est, fuisse homini connaturalem. De sola autem subiectione Concupiscentiæ non est locutus expressè Michaël Bajus. Quidquid sit an dicta sententia censuram mereatur, ea certè est singularis, & licet nitatur fundamentis aliquam apparentiam præ se ferentibus, ea tamen tanti non facimus, ut nos à consueto Theologorum tramite debeant abducere.

719. Dicendum proinde est, Subiectionem Concupiscentiæ non esse proprietatem Naturæ humanæ debitam & connaturalem, adeoque sine illa hominem creari potuisse.

Probat 1. Authoritate S. Thomæ 1. 2. q. 95. a. 1. ubi ad probandum, quod Adam fuerit creatus in Gratia, hoc vitur discursu. Quod Adam fuerit creatus in Gratia, videtur requirere ipsa rectitudo primi status, in quo Deus hominem fecit, secundum illud Ecclesiæ 7. *Deus fecit hominem rectum.* Erat enim rectitudo secundum hoc, quod ratio subdebatur Deo, rationi vero inferiores vires, & animæ corpus. Prima autem subiectione erat causæ secundæ & tertiæ. Quamdiu enim ratio manebat Deo subiecta, inferiori ei subdebantur, ut Augustinus dicit. Manifestum est autem, quod illa subiectione corporis ad animam, & inferiorum virium, ad rationem, non erat naturalis, adeoque post peccatum manifestæ, cum etiam in dæmonibus data naturalia post peccatum permanserint, ut Dionysius dicit c. 4. de divinis nominibus. Vnde manifestum est, quod & illa prima subiectione, quæ ratio Deo subdebatur, non erat solum secundum Naturam, sed secundum supernaturale donum Gratiæ. Non enim potest esse, quod effectus sit potior, quam causæ. Vnde Augustinus 13. de Civit. Dei dicit, quod posteaquam præcepti facta transgressio est, constitim gratiæ deferente divinâ, de corporum inobedientia carnis suæ, tanquam reciprocam penam inobedientiæ suæ. Ex quo datur intelligi, si deferente Gratiâ soluta est obedientia carnis ad animam, quod per Gratiam in anima existentem inferiora ei subdebantur. Hæc S. Thomas in sua summa.

720. In hoc ergo S. Thomæ discursu continetur ratio Conclusionis. Nihil enim eorum, quæ Naturæ humanæ simpliciter ac determinatè debita sunt, per peccatum originale ablatum est, sed ad summum aliqua debilitas aut infirmitas, ab extrinseco potius quam ab intrinseco proveniens, inducta est, ut inferius declarabitur. Ergo subiectione Concupiscentiæ non est simpliciter debita naturæ humanæ; nam hæc esse post peccatum ablatam omnes experimur.

721. Pro-

721. Probat 2. Auctoritate S. Augustini quā etiam adversarius potissimum conatur opinionem suam fulcire. lib. 1. de peccat. mer. & remiss. c. 16. Quando, inquit, peccavit Adam non obediens Deo, tunc ejus corpus, quamvis esset animale, atque mortale, N.B. gratiam perdidit, quā ejus animae omni ex parte obediebat. Et lib. 15. de Gen. ad litt. c. 22. de Adamo post peccatum dicit. Ibi enim sensit, quā prius N.B. gratia vestiretur, quando in sua nuditate nihil indecens patiebatur. ibi completum est: Domine in voluntate tua praestitisti decori meo virtutem, avertisti autem faciem tuam à me, & factus sum conturbatus. Vterius idem S. Augustinus Lib. 4. contra Julian. c. 6. & vlt. Cur autem, inquit, non creditis hominibus in paradiso constitutis ante peccatum divinitus potuisse concedi, ut tranquillā motione & conjunctione vel commixtione membrorum, sine ulla libidine, liberos procrearent? & iterum. Quid est, inquit, gustato cibo prohibito nuditas indicata, nisi peccato nudatum, quod Gratia contegebat?

722. Probat 3. Ratione à priori. Tota ratio, quare defecto Concupiscentia praeventat rationem, inclinando ad objecta in his circumstantiis illicita, fundatur in ipsa Natura, secluso omni alio: ergo non potest subjectio ejusdem esse debita naturae, & quidem debito indispensabili, ut vult adversarius. Consequentia est evidens. Antecedens probatur. Tota ratio quare Concupiscentia carnis (nam de hac est potissima difficultas) praecurpat ante dictamen rationis, est, quia operationes sensuum exteriorum sunt determinantes objectis applicatis & occurrentibus, antecedenter ad usum rationis; deinde per sympathiam operatur etiam phantasia & appetitus sensitivus: atqui hoc totum fundatur in natura; hac enim ita comparata est, ut non nisi medijs sensibus cognoscat objecta moralia, & hac quidem non nisi per cognitiones valde abstractas: econtra verò sensus sunt perpetuò expositi incurisibus objectorum, & objectis applicatis actus sensationis est necessarius: ergo praeventio Concupiscentiae adeo est consentanea naturae, ut difficulter intelligi possit, quomodo per favorem supernaturalem fuerit subiecta, ut rationem praevenire non posset.

723. Denique rejicienda est hujus Recentioris sententia, quia fundatur in falsa expositione Peccati Originalis, quod nempe partialiter consistat in Morbida qualitate, causata per ipsum actuale peccatum Adam, & mediante semine causatur eam continente, propagata in posteros: quae est sententia suprà rejecta. Pari modo docet hic Recentior, subjectionem Naturalem Concupiscentiae in statu purae Naturae, futuram fuisse qualitatem quandam naturalem specialem; quae est merum figmentum, & à fortiori suprà rejectum, cum ageremus de Condonatione extrinseca.

Obicit Adversarius primò S. Thomam 1. 2. q. 82. a. 3. ad. 1. dicentem: quia in homine Concupiscentia naturaliter regitur ratione, in tantum concupiscere est homini naturale, in quantum est secundum

ordinem rationis. Concupiscentia autem quae transcendit limites rationis, inest homini contra naturam, & talis est Concupiscentia peccati originalis. R. S. Thomam loqui de Concupiscentia quoad totam suam vim & vehementiam, quam exercet in natura lapsa, hoc est, quae tanta est, ut seclusa Gratia supernaturali, inferret moralem necessitatem ad peccandum: porro, hac tanta vehementia non fuisset connaturalis in statu purae naturae, secluso omni peccato, sed fuisset tunc debita moralis potentia non peccandi; hac autem moralis potentia per peccatum originale est amissa, quatenus homo subijcitur & permittitur diabolo, ut ab eo possit tentari varijs modis, prout infra declabitur.

724. Objicit 2. S. Augustinum, qui praevitatem Concupiscentiae colligit & probat ex quodam praecipuo illius effectu, causato in membris ad generationem deservientibus: quae de causa ipsam Concupiscentiam frequentissime appellat pudendam, & contra Julianum notat, ipsa etiam membra ideo pudenda dici, quia plus in eis potestatis habet libido, quam ratio. Hinc autem Recentior sic arguitur. Concupiscentia contra rationem est verè pudenda, & digna materia pudoris & verecundiae; sed opus Dei, vel in opere Dei à nulla alia causa vitiatum, nihil est verè pudendum, nullaque digna materia pudoris & verecundiae: ergo Concupiscentia ista nec est opus Dei, nec operi Dei inesse potest, nullā aliā causā id vitiantem.

725. Respondetur. Quando dicitur, in opere Dei nihil esse pudendum seu pudore dignum, id utique verissimum est, si opus in se praecise consideretur; non item verum est in hoc sensu, quasi in opere Dei non possint inesse Naturales imperfectiones, quae deberent occultari ob periculum scandali, vel ob aliam causam, fundatam in verecundia naturaliter indita: quae quia non habuissent locum in statu Naturae integræ, qualem defecto habuit Adamus ante lapsum, ideo tunc non fuissent vocanda pudenda, & quod nunc ita rectè vocentur ac sint, defecto quidem provenit à peccato originali, quamvis etiam in statu naturae purae fuissent pudenda, sicut defecto Mors provenit à peccato originali, quae tamen etiam in statu purae Naturae fuisset connaturalis.

726. Quod attinet ad locum S. Augustini, cum nos ex illo attulerimus clara Testimonia, quibus tribuit Gratia divina subjectionem Concupiscentiae, adversarius verò afferat alia ex eodem S. P. quibus videtur supponere, Concupiscentiae subjectionem esse connaturalem homini, nempe omnia illa, quibus contra Pelagianos probat Peccatum Originale ex concupiscentiae rebellionem seu solutionem: ideo ut concilietur

Observandum est, cum P. Martino Esparza, quod S. Augustinus in suo argumento semper supposuerit, Deum creasse hominem rectum, Eccles. 7. hoc est, cum subjectione Concupiscentiae, prout illud semper intellexerunt PP. & Concilia:

M m 3

quo

quo supposito, fuit optima illatio peccati originalis ex Concupiscentia soluta.

727. Confirmatur ex eo, quod S. P. cum cap. II. de dono perseverantiae, dixisset: *Quamvis Ignorantia & difficultas* (orta ex concupiscentia) *essent hominis primordia naturalia, nec sic culpandus Deus, sed laudandus esset* (notet haec verba sibi contraria adversarius) & hoc etiam habeat lib. I. Retract. c. 9. addit tamen declarationis gratia, se hanc hypothesin transmittere Manichaeis, contra quos disputabat, quia non admitterebant antiquum Testamentum. Contra Pelagianos autem, inquit, hoc defendendum est, quod utraque Scriptura commendat, atque adeo hinc recte probari, quod detur peccatum originale, ejusdemque poenam esse defecto Ignorantiae & Difficultatem Concupiscentiae. quamvis haec sine vituperio Dei potuissent esse primordia naturalia hominis. Quomodo quaso haec cohaerent cum doctrina adversarii, quod metaphysice repugnent haec naturalia primordia, quia cederent in vituperium Dei?

728. Objicit Adversarius 3. & argumentatur ratione. Si humana natura conderetur à Deo cum appetitu non subiecto, sed repugnante ad rationem, aliquod malum naturae rationalis quā talis esset à Deo. consequens repugnat, ergo & positio. Minor probatur. Nam natura rationalis quā talis, duo concernit, scilicet Veritatem, & Honestatem: nil autem valet itati aut Honestati repugnans & contradicens, est à Deo verè & simpliciter loquendo, & hac vnicè de causa nequit Deus esse Auctor aut causa positiva & simpliciter errorum aut habituum inclinantium ad falsum, nec etiam indere vel causare in nobis positivè, ne quidem in poenam peccati, vltos pravorum habitus, vllamque inclinationem ad inhonestum, aut tentare aut inducere ad peccatum, aut quoquo modo movere: & propterea SS. PP. & communiter omnes Theologi, explicant de causalitate solùm permissiva, quoties in Scriptura asseritur, Deum excicare & indurare peccatores, aut decipere aliquem, vel tradere in reprobum sensum. Probat jam etiam major propositio. Imprimis dubitari nequit, concupiscere vel appetere contra rationem, esse malum naturae rationalis quā talis, quae videlicet talis formalissimè est & dicitur à ratione, utique rectè. Rursus haec repugnantia ad rationem, & inclinatio ad oppositum in casu posito, esset verè & positivè à Deo. quod probatur. 1. Quia id esset ab auctore aliquo, & à vera aliqua causa, cui imputaretur: nam sic omne etiam malum, causam talem habet, quod videtur per se notum: quid enim alioquin circa causam mali quaerendum ab Augustino contra Manichaeos? atqui non potest assignari alia causa illius appetitus contra rationem, quàm Deus. Ergo &c. 2. Quia eatenus duntaxat defendi potest, Deum non esse causam positivam illius appetitus, quatenus ille competeret homini, non in quantum à Deo est, sed in quantum ex nihilo, & natura quādam limitata, & sic imperfecta. Sed

haec, responsio (quae est P. Martini Espartze) non sufficit: nam sic neque in Deum, tanquam in veram causam, refunderetur Corporeitas, Materialitas, Vegetabilitas, animalitas, & in summa, nec ipsa natura nostra, quae quā talis limitata est, & ex nihilo est, & imperfecta est: Ergo Deus non erit vera & positiva causa naturae. 3. Quia illae Reduplicaciones: *in quantum ex nihilo, & similes*, non tollunt à Deo veram & positivam rationem Causae, nam hoc sensu maxime omnium dici solet, convenire nobis potentiam bene vel male operandi, seu liberum arbitrium, quia scilicet sumus ex nihilo: & tamen hujus liberi arbitrij Deus est vera causa & auctor, & à Deo illud accepimus. 4. Quia similiter dici potest, Deum potuisse condere imbutos erroribus, horum tamen illum non esse veram causam, quia nobis insunt ex exigentia nostrae inclinationis, quia ex nihilo. 5. Dicit posset, Deum non positivè excicare, & tradere in reprobum sensum. Ita ille.

729. Hoc argumentum, nisi fallor, in auctori & omnibus solvendum est contra Manichaeos, volentes, quod praeter Principium bonorum, detur aliud principium malorum. Natura enim humana facta est peccabilis, antequam ter ad omne peccatum. atqui peccabilitas est mala: ergo si Deus non est causa positiva vlti mali, dabitur praeter Deum aliud principium causans peccabilitatem naturae humanae. Potest Peccabilitas proxima essentialiter dici aliquam inclinationem ad illicitum, nam observantur praeccepti est quaedam victoria: ergo peccati pugna, hoc est, inclinatio ad oppositum. De hac inclinatione redit totum argumentum adversarii. Sicut ergo omnes respondere debemus de Peccabilitate, ita -

Respondeo ad objectionem; Distinguo majorem: esset à Deo aliquod malum, hoc est, aliqua physica imperfectio, identificata cum natura ob essentialem limitationem ad certum terminum perfectionis, vi cuius limitationis Deus non potest absque miraculo impedire aliquam supervenientem accidentalem imperfectionem, concedo majorem: in alio sensu, ergo majorem: & hinc pater disparitas inter Concupiscentiam, & Errorem, aut habitum inhonestum, inclinantem ad peccatum: haec enim imperfectiones non consequuntur ex necessitate macerata ipsam imperfectionem naturae humanae, sicut et eam consequitur, quod appetitus sensitivus sensibilibus praeveniat rationem. Et sic evanescit obiectio.

730. Pro ampliore tamen illius solutione advertendum est. Concupiscentiam, etiam cum praevertit rationem, nunquam ferri in obiectum secundum rationem ex se intrinsecè, simpliciter & absolute malam & illicitam, pro omni casu, ut pluribus declarari posset, si id necessitate foret: Vnde fit, ut talis appetitionis finis, pro natura intentus, sit bonus, quia intenditur à natura

etia propter aliquem casum naturaliter possibi-
lem & licitum, ad quem obtinendum est ejus-
modi appetitio utilis: v.g. appetitio copulae, vin-
dictae, cibi &c. quod vero in istis circumstantiis,
respectu talis suppositi aut objecti, tali tempore
aut loco, prorumpens Concupiscentia, inclinet
ad illicitum, hoc non provenit adaequatè à sola
appetitione, sed ab alijs circumstantiis. Vlti-
mus, quod hujusmodi inclinationem ex circum-
stantijs malam, provenientem ex concursu diver-
sarum causarum, non debeat Deus impedire,
nimis est manifestum, & probatur à paritate Intel-
lectus, respectu cuius non debet Deus impedire,
quominus possit in errorem induci arte Opticae
& Perspectivae, vt judicet esse vicina, quae sunt
remota, vel e contra. Eodem modo, aegritudi-
nes sunt quoddam malum naturae, sicut & mors
ipsa, & tamen ex concursu diversarum causarum,
hac naturaliter consequuntur ad perfectionem li-
mitatam humanae naturae, nec à Deo in statu purae
naturae debuissent impediri, nec ex eo, quod De-
us non impedivisset, diceretur esse auctor alicujus
mali, in sensu quo id dedecet opus Dei. Idem
ergo de Concupiscentia dicendum est.

Obijcit 4. Est contra rectum ordinem, vt
inferiora non subsint superioribus: atqui Deus
non potest non observare in opere suo rectum
ordinem; ergo non potest naturam humanam
condere sine subiectione appetitus & Concupi-
scentiae. R. Dist. majorem. Est contra rectum
ordinem vt inferiora non subsint omnimodè su-
perioribus, nego majorem; est contra rectum or-
dinem non subesse eousque, quousque requiritur
ad possibilitatem consecutionis ultimi finis,
concedo majorem; & concessa minore, distingo
consequens. Non potest Deus condere Naturam,
quin habeat tantam potestatem in appetitum infe-
riorem, vt ejus inclinationi resistere possit, &
non consentire, idque liberè, concedo conse-
quentiam, quin possit ab illo praeveniri per sim-
plicem complacentiam non peccaminosam, adeo-
que ex se non impeditivam ultimi finis, nego
consequentiam.

CONTROVERSIA II.

*Vtrum, & in quibus Natura lapsa sit
debilior, quam esset Natura pura an-
te Lapsum.*

733. Status Naturae Theologicè sumptus (nam
aliter sumitur in Jure Civili ff. de statu ho-
minum) definitur à Scoto: Stabilis permanentia,
Legibus Divinae Sapientiae firmata. Clarius à P.
Suarez, Modus se habendi totius Naturae humanae,
in ordine ad suum ultimum finem, secundum Di-
vine Providentiae ordinem.

732. Dividitur 1. in Statum Viæ, & Ter-
mini. Vltimus subdividitur Status Viæ, in Sta-
tum Naturae integræ, cum Justitia Originali & Gra-

tia conjunctæ, prout eum habuit Adam & Eva an-
te lapsum, & in Statum Naturae Lapsæ. Statu^s
Naturae integræ multa Gratuita includebat, nem-
pe immunitatem à morte, morbis, rebellionem
partis inferioris & passionum contra rationem,
Gratiam habituales, & ceteros Habitus infusos,
Scientiam infusam, & secundum S. Thomam, im-
munitatem ab omni errore seu deceptione, quam-
diu non peccasset; Item probabilis immunita-
tem ab omni Tristitia, & alijs molestis passionibus.
Vnde inferunt multi, inclusisse etiam immunita-
tem à culpa veniali, quamdiu homo non peccasset
mortaliter, quia peccato veniali debetur aliqua
poena; Statui autem perfecto nulla potest infligi
poenalis: cum ergo non videatur credibile,
quod homo per peccatum veniale amisisset inte-
gritatem Status, videtur ad Providentiam Dei
spectasse, supposita liberali collatione Status per-
fecti, ita gubernare hominem, vt ante peccatum
mortale non peccaret venialiter.

733. Porro Prærogativa enumeratæ possent
ab invicem separari: sic Beatissima Virgini data
fuit perfecta subiectio partis inferioris respectu
superioris, immunitas à peccato, & ab errore; nec
tamen fuit data immunitas à morte.

Status Naturae lapsæ est, quem acquisivit Adam
per peccatum, quo fuit spoliatus Gratia sanctifi-
cante, & reliquis prærogativis Naturae integræ,
& hanc spoliationem in univèrsam genus huma-
num, exceptâ Beatissimâ Dei Matre, transfudit.
Hinc

Nascitur Controversia: Vtrum Adamus se
& Genus humanum, per suum lapsum præcisè pri-
vaverit donis supernaturalibus, & indebitis Natu-
rae secundum se spectatae; vel, An insuper Vires
Naturae lapsæ, seclusâ Gratia & Reparatione factâ
per Christum, sint debilitatae in ordine ad obser-
vationem Mandatorum & declinationem à malo.
In qua controversia valde differunt authores, fortè
magis in modo loquendi, quàm in re ipsa, in qua
debent ferè convenire. Itaque

734. Prima Sententia est, quod Vires Naturales
Naturae Lapsæ, si non esset reparata, essent eadem,
quae fuissent in Natura pura. Ita videtur præ ca-
teris apertius sentire Suarez, nam alij, qui in mo-
do loquendi cum Suarez conveniunt, explicant
se solum de intrinseca constitutione, quoad sub-
stantiam & physicas proprietates; in quo sensu est
sententia verissima. Verum, quia potest intelli-
gi Natura lapsa facta debilior præcisè per subtra-
ctionem alicujus assistentiae extrinsecae, v.g. im-
pediendo ne Demon possit concitare appetitum
aut imaginativam, vt inducat moralem necessita-
tem peccandi, ideo magis expressè hanc primam
sententiam tuetur Cardin. Pallavicinus, asserens
n. 22. nullâ ex parte naturam lapsam factam esse
debiliorem quoad vires Naturales.

735. Secunda Sententia docet, factam esse
Naturam lapsam debiliorem quoad aliqua, Natu-
raliter & tantum moraliter debita, vel debita in-
determinatè, non determinatè. Ita jam com-
muniter